

Stadsparken, invigningsstenen

John E Lantz var legendarisk stadsträdgårdsmästare 1921 – 1953.
Han anlade stadsparken 1927-1929.

Johnny Ekman: I bakgrunden kunde man före 1982 se serveringen Parkstugan. I december 2011 lämnade flera Salabor, bl.a. Sven Norling, Kerstin & Bo Svärd, Mats G Beckman, Tjalle Forsberg, Christer Ekman, Rut & Bengt Kebbon, Lennart Fristedt och flera av oss i styrelsen för Avlidna Salakonstnärers Sällskap, in ett medborgarförslag om en återuppbyggnad inom stadsparksområdet av Parkstugan i modifierad form.

Avslogs, tyvärr. Man hade möjligheten att ge Sala ytterligare en attraktion.

Från stadsträdgårdsmästare Kristin Hedman har vi fått detta tidningsklipp inklusive en utskrift av texten i Sala Allehanda lördagen 14 juli 1951:

Brunnsparken äldst av de vackra Sala-parkerna

På fredagen berättade stadsträdgårdsmästare J. E. Lantz inför Sala Rotaryklubb om stadens parker och tog även med sig de församlade på en rundvandring genom anläggningarna som just nu står i sin fulla fägring, till heder icke blott för de anslagsbeviljande myndigheterna utan också för stadens kunnige och uppslagsrike trädgårdsmästare.

Sedan presidenten, disp. Birger Wiberg, välkomnat, överläts ordet till hr Lantz, som gav en upplysande resumé över tillkomsten av de olika parkanläggningarna.

Brunnsparken stadens äldsta

Stadens äldsta parkanläggning är Brunnsparken, som härleder sig från år 1842, då gruvförvaltningen föranstaltade om en del planteringar vid sina dåvarande magasin på denna plats. Här byggdes också Brunnssalongen där Sala-borna fingo en samlingslokal och även kunde "dricka brunn".

En s.k. stadsträdgård fanns emellertid redan tidigare, den låg vid nuvarande Vårdhemmet och var utarrenderad till en trädgårdsmästare, som i gengäld fick plantera en del åt staden. År 1882 anlades Södra Esplanaden och år 1886 Norra Esplanaden. Bergmästaregatan och Väsbygatan med dess planteringar samt anlades poppelpartier vid Ekebygatan och Ekeby kvarn. Senare på 80-talet anlades Swederii holmar. Upphovsman var stadsläkare Swederus, som var forskningskommitténs ordf. och även bekostade anläggningen. I slutet av 90-talet tillkom Stureparken. Stadsträdgårdsmästare var hr Österberg, vilken då arrenderade stadsträdgården. Denna park kallades också Bergensträhles park – den anlades och bekostades av Bergensträhle, men den inlöstes senare av staden.

1910 kom trädgårdsmäst. Wedén till Sala såsom pensionerad från järnvägen och han hade tillsynen över stadens parker under 11 år. Under den tiden anlades planteringar vid Smedbroplan, Vasagatan, Kastanjerna vid torget och en björkrad på Gruvvägen planterades bl. a. När han slutade var han 80 år gammal.

Parkomläggningar som nödhjälpsarbete

År 1921 tillträdde stadsträdgårdsmästare J. E. Lantz, vilken blev stadens förste på ordinarie stat. Den första nyanläggningen blev den vid stadens hus på Jakobsdal, åren 1921 och 1922. Därefter kom som nödhjälpsarbete omläggning av Stureparken och Swederii holmar. År 1923 tillkom blomstergruppen på

Stora torget genom en donation av Sala Sparbank. Detta och påföljande år rensades Övre dammen och i anslutning här till ordnades planteringen vid Suckarnas allé. År 1926 tillkom plantering vid Köttbesiktningabyrån. 1928 solgården vid Varmbadhuset och Rådhusgården. År 1927 muddrades Nedre dammen och då påbörjades Nya stadsparken vilken fullbordades till år 1929. År 1930 kompletterades den med anläggningen vid övre dammen. År 1932 uppsnyggades Vasagatan från Norra Esplanaden till Hyttgatan, år 1933 fick kv. Aftern sina planteringar och år 1936 blev det ett område vid Smedbron som stod på tur. På 30-talet kom också planteringarna vid Lundinska stiftelsen.

Under 1940-talet slutligen har bl. a. utförts längs kanalen från Jacob Mats, norra delen av Stureparken har omlagts och Kålgårdsgatan har fått sin nya tilltalande utformning. Teknikerskolan har också fått en trädgårdsanläggning under denna tid.

Som ett exempel på omfattningen av arbetena förr och nu kan nämnas att stadens parker 1921 kostade 6 000 kr, varav 3 000 kr utgjorde stadsträdgårdsmästarens lön, medan staten för år 1951 upptar 48 500 för parkerna.

Önskemål att vattenkonsten i Nedre dammen istandsättes

Vid den efter förhandlingarna följande diskussion upplystes bl. a. att dr Swederus även planterat den s.k. Lärkträdsbacken. På fråga om de inre raderna av lindar på Kyrkogårdsplanaden kunde tagas bort, hävdade hr Lantz att detta skulle taga bort det ståtliga intrycket av allén. Beträffande den vackra Nya stadsparken, vilken till en del hotades av den planerade riksvägen, upplystes att ritningarna till denna upprättas av stadsträdgårdsmästare Lantz.

Vid den följande rundvandringen visade sig, som nämnts, parkanläggningarna från sin allra bästa sida. Staden har en sammanhängande ”grön gata” från Kålgårdsgatan ut till Väsby. Ett önskemål uttalades under promenaden, nämligen att den ståtliga fontänen i Nedre dammen sättes i funktion. Enligt uppgift är det endast intaget från kanalen till pumpen som behöver omläggas till grövre ledning – en sträcka om 6-7 meter – för att vattenkonsten skall fungera. Man måste instämma i förhoppningarna att denna lilla detalj ordnas alldeles omgående. Stadens parker med trevliga konstverk och vackra fontäner är det finaste, jämte gruvan, att visa gästande turister.

Efter rundvandringens slut framförde disp. Wiberg ett tack till stadsträdgårdsmästare Lantz och förförde samtidigt lyckönskan med anledning av 65-årsdagen på söndag.

Fredag 9 december 2011

LTUR

En Loranga och ett wienerbröd, tack!

Jag var 4-5 år och inne i stan med mamma för att handla. (Man sade inte shoppa på den tiden...). Det var försommar, solen sken och vi hade någon timme att fördriva innan bussen gick hemåt igen. "Vi går till Parkstugan", sade mamma och tryckte min hand. Det var där jag fick beställa alldeles på egen hand.

g. 0224-56138, ingalill.forss-norberg@ingress.se ■ Nyhetsredaktionen: 0224-56136, redaktionen.sa@ingress.se

Medborgarförslag om återuppbyggt parkcafé

En lång rad Salabor har undertecknat förslaget om Parkstugan.

Ritningarna till den ursprungliga byggnaden finns kvar.

SALA. Stadsparken saknar såväl scen som servering. Åtminstone det sistnämnda vill 22 Salabor, som skrivit under ett så kallat medborgarförslag, göra något åt.

Förslaget har lämnats till kommunfullmäktige att ta ställning till.

UPPRINNELSEN ÄR EN studiecirkel om Salas caféer, som hösten 2009 hölls i ABF:s regi. Johnny Ekman och Susanne Prokop ledde cirkeln.

- Vi bjöd in flera gamla Salabor som gäster och de kunde berätta massor för oss om Salas caféliv, säger Johnny Ekman och fortsätter:

- Både vi själva och våra gäster beklagade ofta att Parkstugan revs. Så föddes tanken på ett medborgarförslag om en återuppbyggnad.

PÅ EN DIGITAL skiva, där studiecirkeln medlemmar har samlat sitt digra material, finns bland annat text och foton från Hans Sandén, son till Georg och Clara Sandén som drev Parkstugan under 1950-talet och en bit in på 60-talet.

DÄR FÅR MAN till exempel veta att statsministerparet Tage och Aina Erlander flera somrar stannade till vid Parkstugan för en kaffepaus, när de var på väg till eller från Värmland.

Tage Erlander ska ha gillat de

DET VAR EN GÅNG... Parkstugan var en idyll i 1950-talets sommar-Sala, med Grythytttemöbler under kastanjerna. Caféet fanns under ett drygt halvsekel och byggnaden revs 1982.

FOTO: PRIVAT

salaallehanda.com

KOMMENTERA PÅ NÄTET!

varma wienerbröden alldeles extra mycket.

SALA STADSPARK INVIGDES 1929, men det är inte riktigt klart om Parkstugan stod färdig då. Det

finns dock ritningar från 1928, och även från en ombyggnad 1958, bevarade.

-Ja, ritningarna finns, så det är bara att anpassa dem efter dagens förhållanden och krav, säger Johnny Ekman.

EN VACKER SKYLt med texten "Parkstugan" ska också finnas kvar i kommunens förråd.

Nu vill de 22 underskrivarna att kommunfullmäktige beslutar att en återuppbyggnad av caféet utreds.

Med ett inglasat utomhusparti kan serveringen även vara öppen vintertid, tycker förslagsställarna.

Återstår att se hur fikasugna Salapolitikerna är...

INGALILL FORSS NORBERG